

Lektury obowiązkowe

Egzamin ósmoklasisty

Kamienie na szaniec – Aleksander Kamiński

Główni bohaterowie lektury:

- Aleksy Dawidowski „Alek”
- Jan Bytnar „Rudy”
- Tadeusz Zawadzki „Zośka”

Byli oni członkami Szarych Szeregów i wielkimi patriotami, brali udział w akcjach Małego Sabotażu i Dywersji. Za swoją działalność zostali nagrodzeni krzyżem Virtuti Militari i krzyżem Walczących. Byli przyjaciółmi, którzy zginęli dla dobra ojczyzny.

Temat (motyw)

- **Motyw wojny** – jest tłem tej całej książki. Bohaterom lektury przyszło żyć w czasie II wojny światowej.
- **Motyw śmierci** – jest on połączony z powyższym, motywem wojny, podczas której Alek, Rudy i Zośka umierają.

Książka opowiada o bohaterskich czynach dla ojczyzny. Ma ona wielką wartość i warto ją przeczytać i dowiedzieć się jak wyglądała sprawa polska w tym okresie historycznym.

Wątki

1. **Walka z okupantem** – utwór Aleksandra Kamińskiego opisuje wydarzenia, rozgrywające się w czasie drugiej wojny światowej. Polska, po przegranych walkach z Niemcami, znalazła się pod okupacją. Polacy, nie mogący pogodzić się z tym faktem, podjęli walkę z najeźdźcą, początkowo organizując konspiracyjne organizacje podziemne. Właśnie wtedy nasi bohaterowie brali udział w akcjach małosabotażowych i dywersyjnych, o czym wspomniałam już wcześniej.

Wątek przyjaźni

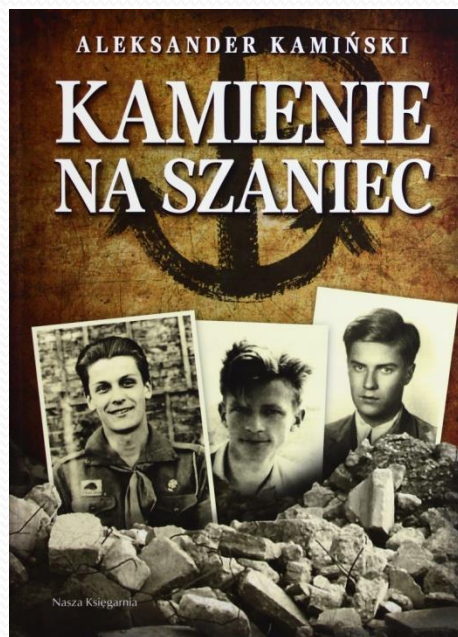
- Rudy został aresztowany przez Gestapo w dniu 23 marca 1943 roku, był przesłuchiwany i katowany. W kilka dni później został odbity z rąk Niemców w akcji pod Arsenalem przez przyjaciół. Jego stan okazał się jednak tragiczny. Zmarł na skutek odniesionych obrażeń 30 marca 1943 roku w towarzystwie swoich najlepszych kolegów. Rudy wiedział, że jego przyjaciele go nie opuszczą i mimo strasznych tortur nie zdradził ich. W tej książce została przedstawiona prawdziwa przyjaźń.

Rodzaj i gatunek literacki

- Rodzajem literackim „Kamieni na szaniec” Aleksandra Kamińskiego jest **epika**, czyli przebieg zdarzeń.
- Lektura ta nie jest powieścią bo nie tworzy literackiej fikcji. Zaliczamy ją więc do **literatury faktu** w której przedstawione zostały autentyczne wydarzenia z okresu II wojny światowej.

Uwagi

Lektura opowiada o bohaterskich czynach patriotów dla ojczyzny. Możemy się dowiedzieć jak wyglądała okupowana Warszawa i jak funkcjonowało Polskie Podziemie. Jest to bardzo wartościowa historyczna książka, którą z pewnością warto przeczytać.

Zemsta – Aleksander Fredro

Bohaterowie:

- **Cześnik Raptusiewicz** – skłócony z Rejentem, opiekun Klary
- **Rejent Milczek** – wróg Cześnika, jego przeciwnieństwo
- **Podstolina** – wdowa, Cześnik pragnie się z nią ożenić dla pieniędzy
- **Klara** – wychowanka Cześnika, zakochana w Wacławie
- **Wacław** – syn Rejenta, zakochany w Klarze
- **Papkin** – na usługach Cześnika, zakochany w Klarze

Temat (motyw)

- **Motyw kłótni** – spór o mur Cześnika z Rejentem, którzy nie dążą sobie sympatią. Obydwaj chcą wygonić swojego wroga z zamku. Problem zostaje rozstrzygnięty przypadkiem z satysfakcją każdej ze stron.
- **Motyw miłosny** – miłość Klary i Wacława, która napotyka wiele przeszkód. Dziewczyna jest zależna od Cześnika, a jej ukochany to syn jego największego wroga. Z czasem ich los niespodziewanie się odwraca a ich pomocnikiem staje się sam Cześnik.

WĄTKI

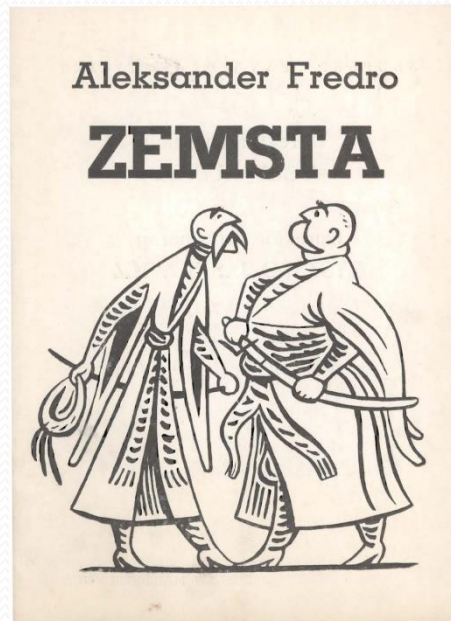
1. Kłótnia Cześnika Raptusiewicza z Rejentem Milczkiem (spór o mur).
2. Miłość Wacława i Klary.
3. Plany małżeńskie Cześnika, Który dla pieniędzy chce się ożenić z Podstoliną.
4. Miłość Papkina do Klary, której ukochanym jest Wacław.

Rodzaj i gatunek literacki

- Rodzaj literacki „Zemsty”
Aleksandra Fredro to **dramat**, czyli podział na role.
- Gatunek literacki książki to **komedia**, jeden z gatunków dramatu.

UWAGI

Lektura ta doczekała się nawet adaptacji filmowej. Jest Ona bardzo dobrym przykładem rodzaju literackiego jakim jest dramat. Książka ma wielu ciekawych bohaterów i na pewno warto ją przeczytać.

Żona modna – Ignacy Krasicki

Bohaterowie:

- **Pan Piotr** - cierpliwy, usługowy wobec małżonki, niewymagający, ceni sobie tradycję, zgadza się na spełnianie jej kapryśnych zachcianek, dlatego, że przede wszystkim zależy mu na zysku.
- **Żona modna** - rozrzutna i egoistyczna, jest typem kobiety próżnej. Ślepo podąża za modą. Nie dba o męża i musi być zawsze w centrum zainteresowania.

Temat (motyw)

- Tematem satyry jest relacja, którą pan Piotr, młody małżonek, składa przyjacielowi, w odpowiedzi na pytanie o powody swojego niezadowolenia. Dzięki temu, że relacja pana Piotra jest elementem dialogu, poznajemy nie tylko postać modnej żony, o której bohater opowiada, ale również postać samego opowiadającego.

Wątek

- **Wątek niezadowolenia** - Pan Piotr opowiada przyjacielowi o swoim małżeństwie. Wyznaje, iż nie jest szczęśliwy i żałuje swojej decyzji, jakim był ślub. Utwór zawiera kontynuację krytyki obyczajów szlacheckiego społeczeństwa. Krasicki krytykuje znamienne dla XVIII wieku zapatrzenie w obcą, zwłaszcza francuską modę.

Rodzaj i gatunek literacki

- „Żona modna” Ignacego Krasickiego jest **satyrą**, czyli gatunkiem literackim lub publicystycznym łączącym w sobie **epikę, lirykę i dramat**, ośmiesza ona ukazywane w niej zjawiska, obyczaje, politykę, grupy lub stosunki społeczne.

Uwagi

- Satyra Ignacego Krasickiego zawiera kontynuację krytyki obyczajów szlacheckiego społeczeństwa. Krasicki krytykuje znamienne dla XVIII wieku zapatrzenie w obcą, zwłaszcza francuską modę.

Jean-Baptiste de La Motte en grande Robe avec un Heaume
au Palais National de la Nation

Mały Książę – Antoine de Saint - Exupery

Bohaterowie:

- **Mały Książę** – mądry, dojrzały, chce znaleźć przyjaciela
- **Pilot (narrator)** – dorosły, samotny człowiek, dzięki tytułowemu bohaterowi zaczyna inaczej patrzeć na świat
- **Róża** – ukochana Małego Księcia, która również go kocha ale nie zatrzymuje go i pozwala mu wyjechać w podróż, by odkrył potęgę uczucia jakim ją darzy

Temat (motyw)

- **Motyw przyjaźni** – lis uczy Małego Księcia o przyjaźni a ten bardzo chce zdobyć kompana. Wreszcie zaprzyjaźnia się z pilotem (narratorem)
- **Motyw miłości** - pierwszą i jedyną miłością Małego Księcia była Róża. Świadomość, że na malutkiej planecie jest jego róża czyni go szczęśliwym i wyjątkowym.

Motywy c.d

- **Motyw wyobraźni** - utwór uświadamia, że dorośli pozbawieni są wyobraźni i fantazji. Żyją jedynie rzeczami przyziemnymi, materialnymi, są zapatrzeni w siebie. Jedynie dzieci wiedzą, czego szukają. Mały Książę uczy się „patrzeć na świat sercem”.
- **Motyw śmierci** - Postawę wobec śmierci reprezentuje Mały Książę. Żmija zapowiada, że potrafi pomóc mu powrócić tam, skąd przyszedł. Towarzyszy mu pilot, który próbuje zrozumieć, czym jest odejście.

WĄTKI

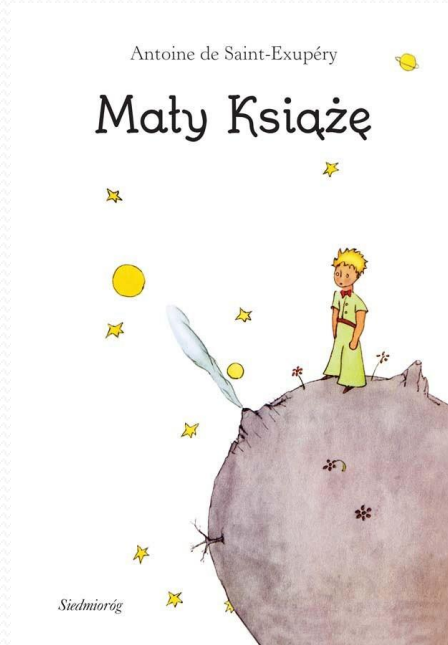
- **Wątek miłości** – między Małym Księciem a Różą. Są oni w sobie zakochani lecz Mały Książę leci w podróż bo nie jest pewny swych uczuć do kwiatu.
- **Wątek przyjaźni** – tytułowy bohater wyrusza w podróż by znaleźć przyjaciela. Z początku jest samotny ale w końcu znajduje kompana, pilota (narratora).
- **Wątek dorosłości** – dorośli nie mają wyobraźni, są zapatrzeni w siebie. A dzieci uczą się „patrzeć sercem”.

Gatunek i rodzaj literacki

- „Mały Książę” to **powiastka filozoficzna**, która łączy w sobie cechy baśni czy bajki. Zalicza się go do **epiki**.

Uwagi

- Lektura porusza temat przyjaźni i tego że jest ona w życiu każdego bardzo potrzebna. Ta powiastka filozoficzna uczy nas jak bardzo potrzebna jest wyobraźnia i fantazje. Uczmy się „patrzeć sercem”.

Latarnik – Henryk Sienkiewicz

Bohaterowie:

- **Skawiński** - główny bohater utworu, jest starym człowiekiem, ma ruchy i postawę żołnierza. Przyjmuje posadę latarnika i zamieszkuje w latarni.
- **Johns** - strażnik portowy, to właśnie on przynosi Skawińskiemu wiadomość o zatonięciu łodzi i zwolnieniu go z posady latarnika.
- **Mr Izaak Falconbridge** - konsul Stanów Zjednoczonych w Panamie, dobry, uczciwy, potrafi właściwie ocenić wartość innych. Dlatego przyjmuje do pracy Skawińskiego.

Temat (motyw)

- **Motyw samotności** – Skawiński zamieszkuje w niej sam i wykonuje swoją pracę w pojedynkę. Już sam fakt zamieszkania na tak niewielkim zakątku izoluje człowieka od świata.
- **Motyw patriotyzmu** - Kiedy latarnik otrzymuje paczkę z jego ojczyzny, Polski i znajduje w niej książkę Adama Mickiewicza „Pan Tadeusz” zaczyna budzić się w nim patriotyzm.
- **Motyw przyrody** – wspaniałe opisy krajobrazów.

Wątki

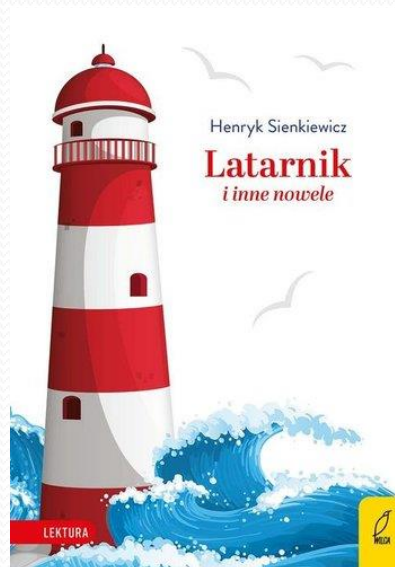
- **Wątek samotności** – Główny bohater sam mieszka w latarni i wykonuje swoją pracę. Z czasem staje się bardzo samotny.
- **Wątek patriotyzmu** – Kiedy Skawiński zaczyna czytać książkę Mickiewicza budzi się w nim patriotyzm i chęć powrotu do ojczyzny.
- **Wątek starości i śmierci** -Skawiński to człowiek w podeszłym wieku. Po wielu latach tułaczki pragnie odnaleźć spokój, ciszę, prywatną przystań, gdzie będzie mógł przygotować się na spotkanie śmierci.

Rodzaj i gatunek literacki

- Rodzajem literackim tej lektury jest **epika**, czyli przebieg zdarzeń, a gatunek literacki to **nowela**, ma mało wątków i krótką treść.

Uwagi

„Latarnik” Henryka Sienkiewicza to nowela, która ukazuje jak ważną cechą jest patriotyzm. Nawet będąc w innym kraju, na drugim końcu świata, nie możemy zapomnieć o naszej ojczyźnie.

Que Vadis – Henryk Sienkiewicz

Bohaterowie:

- **Ligia** - była córką królewską pochodzącą z narodu Ligów. Mieszkała w Rzymie u Aulusa i Pomponii, którzy traktowali ją jak własną córkę.
- **Marek Winicjusz** – w jego życiu dokonała się metamorfoza. Z okrutnego, żądnego władzy patrycjusza, poganina stał się dobrodusznym i kochającym bliźnich chrześcijaninem.
- **Ursus** - służący matce Ligii, potem zaś jej córce.

Bohaterowie c.d

- **Chilon Chilonides** - Grek z pochodzenia, przez naiwnych uznawany jest za *"lekarza, mędrca i wróżbitę, który umie czytać w losach ludzkich i przepowiadać przyszłość"*. Sprowadzony, by wytropił dla Winicjusza Ligię, wywiązuje się z zadania świetnie. Ma sporo sprytu życiowego, który nazywa filozofią.
- **Poppea Sabina** - Nienawidzona za okrucieństwo, piękna jak bóstwo małżonka Nerona.
- **Neron** - władca Rzymu
- **Petroniusz** - W przeszłości świetny rządca Bitynii, a zawsze wyrocznia Nerona w sprawach dla niego najistotniejszych, czyli w kwestii sztuki i dobrego gustu.
- **Eunice** - Złotowłosa niewolnica Petroniusza, która zakochuje się w swym panu.
- **Akte** - Była niewolnica i kochanka Nerona, porzucona przez niego dla Poppei.

Temat (motyw)

- **Motyw miłości** - Henryk Sienkiewicz przedstawił w powieści dzieje miłości Winicjusza i Ligii. Młodzieniec zapalał uczuciem do dziewczyny od pierwszego wejrzenia i postanowił ją zdobyć. Droga do szczęścia tych dwojga była pełna różnorodnych przeszkód. Wynikały one przede wszystkim z różnic światopoglądowych.
- **Motyw przemiany wewnętrznej**- Marek Winicjusz był poganinem. Poznanie Ligii odmieniło jego życie.
- **Motyw przyjaźni**- Petroniusz był prawdziwym przyjacielem Winicjusza. Pomagał mu w zdobyciu ukochanej kobiety, choć te starania nie zawsze były udane. Bohater jednak za każdym razem działał w dobrej wierze.

Wątki

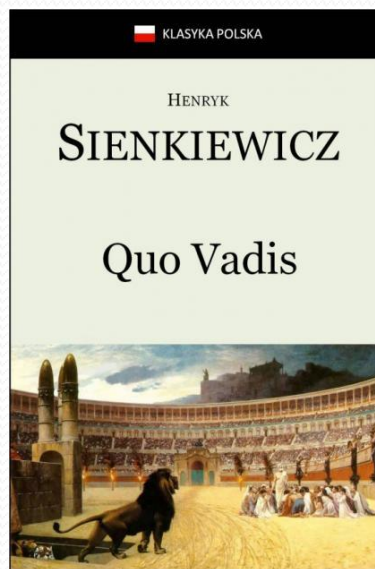
- **Wątek szaleństwa**- Neron był niewątpliwie szalonym cesarzem. Czuł się artystą. Podpalił miasto, a w ogniu szukał natchnienia. Wynosił siebie do rangi bóstwa.
- **Wątek zbrodni** - Neron wymordował swoją rodzinę. Prześladował chrześcijan i z ogromną satysfakcją przyglądał się ich śmierci.
- **Wątek pokory wobec Boga**- chrześcijanie byli wierni Bogu. Z pokorą umierali. Wierzyli, że czeka ich zbawienie, byli oddani Bogu bezgranicznie.
- **Wątek śmierci**- chrześcijanie w okrutny sposób ginęli na arenie. Byli rozszarpywani przez dzikie zwierzęta. W powieści pokazane zostało również masowe krzyżowanie chrześcijan.

Rodzaj i gatunek literacki

- „Que Vadis” H. Sienkiewicza należy do **epiki**, bo opisuje przebieg zdarzeń. Jest to **powieść historyczna**, bo występują w niej postaci historyczne.

Uwagi

Utwór ma wyraźną wymowę ideową, głosi zwycięstwo idei moralnej nad fizyczną przemocą. Opowiada o wydarzeniach historycznych w Rzymie. Można się z niego dowiedzieć, jak wyglądało życie w tamtych czasach.

Balladyna – Juliusz Słowacki

Bohaterowie:

- **Balladyna** - córka ubogiej wieśniaczki. Jest próżna i nieuczciwa. Zanim poznaje Kirkora, ma romans z Grabcem. Wyznaje jednak miłość księciu, mając nadzieję, że dzięki temu będzie miała szansę zostania księżną.
- **Alina** - siostra Balladyny. Jest uczciwa, dobra, prostolinijna. Troszczy się o matkę, pomaga jej.
- **Wdowa** - matka Aliny i Balladyny, stara, siwa, słaba. Alina troskliwie się nią opiekuje, Balladyna się jej wstydzi i rozkazuje jej opuścić zamek, kiedy już zostaje królową.

Bohaterowie c.d

- **Kirkor** - szlachetny książę, pragnący doprowadzić do tego, by na tronie jego państwa zasiadł prawowity król - Popiel III.
- **Skierka i Chochlik** - niewidzialne dla ludzi duszki, elfy będące na usługach swojej królowej Goplany. Są wesołe, lubią psocić i szaleć.
- **Goplana** - królowa jeziora Gopło i otaczającej jej przyrody, jest dobrą wróżką, zakochuje się w Grabcu i dlatego doprowadza do tego, że Kirkor zakochuje się w Alinie i Balladynie.
- **Kancierz** - wysoki urzędnik królewski, jest surowy i bardzo ściśle przestrzega zarządzeń prawa.

Temat (motyw)

- **Motyw zazdrości** – Balladyna zabija swoją siostrę, by zostać żoną Kirkora.
- **Motyw władzy** - władza kojarzy się ze zbrodnią, dwulicowością i opętaniem. Jakby w opozycji stawiane są sylwetki Kirkora i Popiela III – władców mądrych i sprawiedliwych – mamy zatem dwa modele władzy. Znaczące jest tutaj zwycięstwo Kirkora nad Popielem IV, które symbolizuje zwycięstwo dobra nad złem.

Wątki

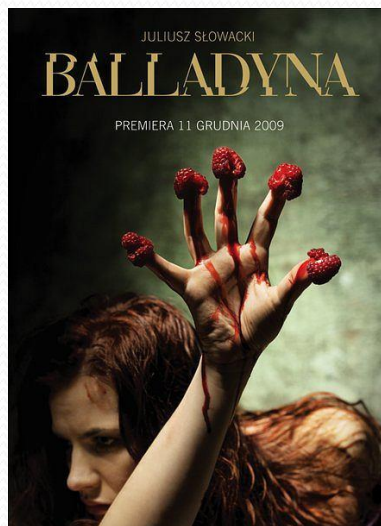
- **Wątek zła** – zło symbolizuje Balladyna, która zabija swoją siostrę.
- **Wątek dobra** – dobro symbolizuje Alina, dobra i prostolinijna dziewczyna.
- **Wątek miłości** – zakochanie się Kirkora w siostrach.

Rodzaj i gatunek literacki

- „Balladyna” Juliusza Słowackiego to **dramat**, bo występuje w niej podział na role. Pod względem rodzaju utwór jest **tragedią**.

Uwagi

- Głównym tematem jest dążenie do władzy. Główna bohaterka, Balladyna, kroczy drogą zbrodni, popełnia czyny naganne, co doprowadza do jej śmierci. W starciach z nią giną wszystkie pozytywne postacie dramatu: Kirkor, Alina, Wdowa. Utwór przedstawia motywy odwrócone: zło zwycięża dobro, dobra siostra ginie z ręki złej.

Szyzyfowe prace – Stefan Żeromski

Bohaterowie:

- **Marcin Borowicz** - główny bohater utworu. Pochodzi ze średnio zamożnej rodziny szlacheckiej.
- **Andrzej Radek** - bohater drugoplanowy, syn fornala z Pajęczyna Dolnego. Dzięki nauce u wychowawcy dworskich dzieci, Paluszkiewicza, poznał wartość wiedzy. Radek, jak każde wiejskie dziecko, wychowywał się właściwie sam.
- **Bernard Zygie**r - uczeń wydalony z gimnazjum w Warszawie z powodu działalności antyrosyjskiej i przeciwstawiania się rusyfikacji. Przybył do Klerykowa w zimie, w połowie siódmej klasy.

Temat (motyw)

- **Motyw młodości** – bohaterami powieści Stefana Żeromskiego są przede wszystkim ludzie młodzi, uczniowie gimnazjum w Klerykowie
- **Motyw ojczyzny** – ojczyzna dla bohaterów powieści Stefana Żeromskiego jest czymś nieistotnym, nieznanym i niezrozumiałym. Gimnazjaliści, poddawani rusyfikacji, poznają Polskę przez pryzmat sfabrykowanych podręczników historii.

Wątek

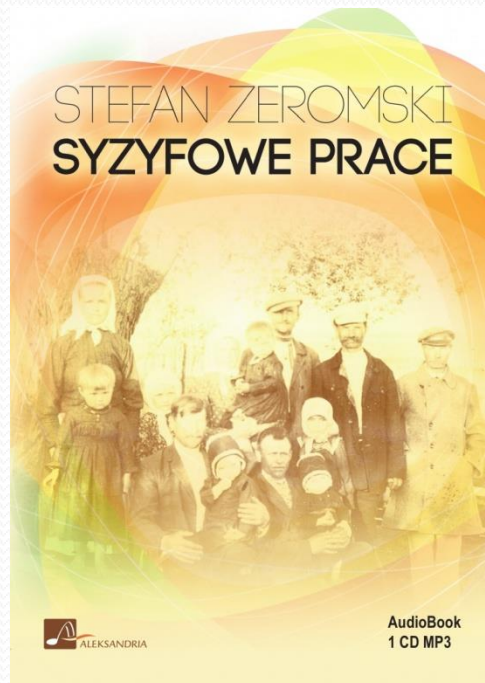
- **Wątek patriotyzmu** – bohaterowie „Syzyfowych prac” nie znają pojęcia patriotyzmu, ponieważ nie miał ich kto nauczyć, co oznacza miłość do ojczyzny, która znajduje się pod zaborami. Osamotnieni w szkole, odizolowani od wpływu domu rodzinnego nie potrafią utożsamiać się ze swoim narodem. Dopiero świadomość narodowa, którą budzi w sercach chłopców recytacja „Reduty Ordona”, uczy ich, z czym się wiąże patriotyzm.

Rodzaj i gatunek literacki

- „Syzyfowe prace” Stefana Żeromskiego należą do **epiki** i są **powieścią**. Ich głównym tematem jest walka z rusyfikacją.

Uwagi

- Lektura opowiada o walce młodych ludzi z rusyfikacją. Uczy czym jest patriotyzm i miłość do ojczyzny. Z tej ojczyzny można dowiedzieć się jak wyglądało życie w czasie zaborów.

Treny – Jan Kochanowski

- W *Trenach* podmiot liryczny wyraża ogrom bólu i żalu spowodowanego śmiercią córki. Zbliża się przez to do samego Jana Kochanowskiego i niemal możemy go z nim utożsamiać. *Treny* są dziełem tak osobistym, że poszczególne etapy rozmyślań i przeżywania podmiotu odpowiadają w dużej mierze myśleniu i odczuwaniu poety. Zostały one napisane z powodu śmierci ukochanej córki Kochanowskiego, Urszuli.

Tren I

- Przywoływanie do własnego domu wszelakich trosk, żalów znamionuje początek wielkiego osobistego dramatu, jaki dotknął ojca zmarłej córeczki. Kochanowski już tutaj daje wyraz swojej ogromnej erudycji i umiłowaniu kultury – czyni bowiem odwołania do antyku. Na końcu utworu podmiot liryczny rozważa bolesną decyzję – co należy czynić w momencie wielkiego nieszczęścia? Przedstawia dwie możliwe drogi – próbować gwałtownie przeciwstawić się wyrokowi losu lub też zapłakać skrycie. Nie potrafi tu jeszcze jednak rozsądzić, co lepsze i bardziej właściwe ojcu i poecie.

Tren V

- W zasadzie cały utwór wypełnia poetycka metafora przyrównująca małą Orszulkę do dojrzewającej oliwki, ściętej przedwcześnie przez nadgorliwego ogrodnika. Zwraca uwagę dowodzenie, jakoby dziecko niejako przypadkowo dostało się w karby śmierci (ogrodnik ścinał chwasty i pokrzywy). Podkreśla też żal rodziców z powodu tak ogromnej straty i niemożność jej przeciwdziałania.

Tren VII

- Najlepszy pod względem artystycznym tren z grupy początkowych utworów w cyklu. Rozpoczyna go apostrofa skierowana do ubrań zmarłej, które nie mają już swojego właściciela. Częsty to w lirycie żałobnej motyw, ale Kochanowski poświęca mu cały utwór i umiejętnie rozwija w większą całość. Chętnie używa tu także poeta kunsztownych zestawień epitetowych, które decydują o podniosłym charakterze utworu i nadają mu rytm. Utwór kończy żalosne wykrzyknienie oparte na porównaniu niedoszłej skrzyni z posagiem Orszulki do trumny.

Tren VIII

- Rozbudowany zostaje dramatyzm związany z sytuacją po śmierci córki, napięcie rośnie i zmierza do punktu kulminacyjnego, jaki przyniosą kolejne treny. Poeta zauważa pustkę w domu, tu gdzie niegdyś bawiła się Orszulka. Odczuwa ogromny ból, którego nie sposób nijak ukoić. Ogromny smutek potęgowany jest dodatkowo przez nagromadzenie słowa „wszytki”, co służy określeniu wielkości straty osoby zmarłej.

Rodzaj i gatunek literacki

- *Treny* należą do **liryki**, opowiada w nich podmiot liryczny, który symbolizuje samego autora. Sam w sobie **tren** to już, gatunek literacki ukształtowany w starożytnej Grecji.

Uwagi

- Tren to utwór o tematyce żałobnej, wyraża żal z powodu czyjejś śmierci, rozpamiętuje czyny zmarłego, zawiera pochwałę jego zalet i zasług. W przypadku Kochanowskiego dotyczy jego zmarłej córki, Urszuli.

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ!

Agata Trzepiota 8A

